

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Oznanila se plačujejo od dvostopne petit-vrste za enkrat 16, za dvakrat 24 in za trikrat 30 vinarjev.

Gospodarske stvari.

Uničevanje senenega ali kislega črvička na trtah v jeseni.

V štev. 13. letošnjih „Dol. Novic“ je bilo že povedano, da se bode ta trtni škodljivec, kateri se je v letošnji spomladi po naših dolenjskih vinogradih v tako veliki in pogubonosni meri prikazal, v jesenskem času še enkrat toraj v drugič prikazal, namreč v drugi polovici mesca avgusta. Takrat, v štev. 13, navedeno je bilo tudi, kako da gre metulja ali vešo tega škodljivca v spomladnem času ali pa na jesen loviti. Povedali smo namreč, da je treba o pravem času več ko mogoče plitvih skledic (latvic) v vinograde zanesti, ter jih sem ter tje med trtami vodoravno na tla položiti. V sklede je treba vode naliti, v sredo vode pa male svetilke, napolnjene z oljem ali petrolejem postaviti, zažgati in čez noč goreti pustiti. To sredstvo koristi vsled tega, ker imajo metuljčki ali veše to lastnost, da kaj rade v plamen letajo, ter se v istem osmodijo, ali pa da padejo pri obkroženju plamena v vodo v kateri utonejo. Takrat,

v štev. 13 „Dol. Novic“ je bilo pa že tudi povedano, da se morajo tega sredstva, ako se hoče, da bode izdalo, vsi vinogradniki kar od kraja lotiti. No druga polovica mesca avgusta se približuje, in z vso resnobo gre na to misliti, da se vinogradniki uničevanja tega škodljivca z vso resnobo lotijo. Do takrat preskrbel naj bi si vsak gotovo množino primernih skled in svetilk, ter jih v vinogradu tako razpostavil, da bi jih prišlo na vsako oralo vsaj 10. Razpostaviti se jih mora pa ne le po novih vinogradih, ampak posebno tudi po starih, kajti ravno po starih ima ta škodljivec narveč zakotič. Da bode posestnikom vinogradov mogoče tem lažje to storiti, poskrbelo je vodstvo kmetiške šole na Grmu izdelovanje primernih skled in svetilk v Novem mestu. Skleda z petrolejsko svetilko št. 3 vred, stala bode le 40 vinarjev. Dobile se bodo pa te priprave pri gospodu Fr. Seidl-nu v Novem mestu, ker se mora pa dotične sklede šele v Kandiji pri pečarju gospodu Appe-tu izdelati, svetilke pa šele iz tovarne naročiti, store pač vsi tisti vinogradniki, kateri so voljni lovljenja veše kislega črvička se lotiti, da koj po prečitaniu teh vrstic gospodu

PODLISTEK.

Biseri iz Suhe Krajne.

Nabral Hinjski.

Dolgo časa nisem ničesar vedel o Suhi Krajini. Šele kot dijak višjih šol sem bral to ime na zemljevidu naše dežele. In tedaj sem si predstavljal ta kraj kot nekaj najpustejšega, najžalostnejšega, kar hrani v sebi naša ožja domovina. Kot dijak sem rad popotoval, a Suhe Krajne sem se vedno izognil. A, kakor pravijo, da se kolere najprej naleze tisti, ki se je najbolj boji, tako se je zgodilo z menoj. Dokončavši svoje študije dobil sem prvo službo v Suhi Krajini in sicer v njenem središču — v Hinjah. Pokoren povelju svojih višjih sem šel na odkazano mi mesto, nič kaj vesel. Tako nekako kisló sem se držal kakor tisti, ki je ugriznil v nezrelo jabelko. Pa — čemu se človek na svetu ne privadi! Tudi jaz sem postal v Suhi Krajini domač in ne vidim več samo kamenja, slabih, nepopravljenih potov in zakrpanih, lesenih bajt — ne, moje oči najdejo v tej puščavi, v tem zloglasnem

kraju tudi veliko lepega, najdejo marsikak biser. In nekaj teh biserov, kar sem jih nabral dosedaj, hočem pokazati cenjenim bralcem „Dol. Novic.“

I. Krajinska pesem.

Vsako ljudstvo je ponosno na svoje narodne pesmi, zlasti na ono pesem, ki najbolj opeva njih težnje, slavne čine in opisuje njih šege in navade. Nekako ponosno govorijo ljudje tučju, ki pride k njim in jih shiši peti: „Glej, to je naša pesem.“ — In da bi Kranjčani bili brez tega bisera, brez svoje pesmi — ne, tako daleč še niso zaostali za drugimi ljudstvi. Imajo jo in še prav lepo.

Precej prvi večer po svojem dohodu v Krajino sem se otresel otožnih mislij, ki so jih povzročila v meni slaba pota, skalovje in jarki. Precej prvi večer mi je igralo srce veselja, ko sem videl, da je Krajina res posuta s kamenjem, a da bivajo tu ljudje mehkih čutečih src, ljudje, ki svoja čustva radi izlivajo v vesele, mило doneče pesmi. Z vidnim veseljem sem poslušal nekoliko časa, a ko so začeli ono: „Fantje po polj gredo“ in o Mariji, kako je „rajjala,“ pomagala sem tudi jaz, a le bolj po tihem, da ne bi kaj

Fr. Seidl-nu v Novo mesto pišejo, koliko skled in svetilk bodo kupili. Ako se to ne stori, ne bode mogoče v pravem času sklede in svetilke pripravljene imeti, kajti na negotovo spečanje ne bode nihče hotel sklede izdelati ter svetilke naročiti.

Z ozirom na to, da si z lovenjem več kislega črvička naše vinograde, osobito naše nove, z kaj velikimi stroškami zasajene vinograde, pred uničevanjem grozdja prav gotovo do neke mere obvarjemo, naj bi pač vsaj vsi inteligentni vinogradniki na mali potrošek, potreben za omislitev skled, svetilk ter petroleja negledali, marveč vsi naj bi si jih naročili. in z 15. avgustom pričeli naj bi svetilke po vinogradih v mirnih nočeh prižigati. V nemirnih nočeh svetilk prižigati se ve da ni treba, ker jih veter koj ugasne, in ker je dognano, da veše kislega črviča, sploh le v gorkih ter tihih nočeh okolo letajo. Na delo toraj z združenimi močmi.

Naši svinjaki.

Od dobrega svinjaka zahtevamo, da je suh, po leti hladen in po zimi gorak. Taki svinjaki so zdravi in ugodni za rejo prašičev.

Vlažni svinjaki pa niso zdravi. V takih svinjaki nam prašiči raje bolehajo, posebno na revmatičnih boleznih. Istotako napačni so svinjaki, ki so po zimi mrzli, po leti pa vroči. V takih svinjaki se tudi živali dobro ne počutijo. Posebno slabi so mrzli svinjaki za požlahtnjene prašiče in za mlade praseta.

pokazil in zmešal melodije. Prišlo jih je na vrsto nekaj, kakor ona o „Rožmarinu“, „Sarafan“ i. t. d. Nazadnje se pa oglasi tisti, ki je pel prvi glas in reče:

„Kaj pa Krajniška pesem! Na to smo pozabili.“

„Saj res, Krajniško pesem še zapojmo.“ In krepko in čvrsto zadoni iz šestere grl:

Trinajst je vasij, ki po fari stoje,
Najlepša med njimi je Ratenska vas,
Pa je ni večje, kakor je Zvirče,
Če prav je velik Visejc.

Lopata, Vrh, Prevc so zauber vasi,
V vsaki se cerkvice tudi dobi.
Lipje, Vrh, Sela so pa vesela
Kakor Hrib, Lazna in Pleš.*)

Nimamo žage in malna tud' ne,
Pa vendar se dile in moka dobé.
V Žužemberk tečem, hitro prinesem.
Dobra je moka za kruh.

*) Te vasi so vse v Hinjski fari.

Pri nas na Dolenjskem imamo sploh lesene svinjake. Ti svinjaki se postavljajo tako, da imajo vzvišena tla. Na ta način dosežemo, da so svinjaki bolj suhi, ker se vsa moča sproti odceja pod svinjak.

Ta naprava pa ni popolnoma dobra. Skoraj povsod se lahko opazuje pri naših lesenih svinjaki, da je pod svinjakom celo močvirje, tako je zemlja napojena z gnojnico in prašičjim blatom. Ta nesnaga kvari zrak v okolici svinjaka, posebno v poletni vročini. Razun tega se pa tudi prav po nepotrebnem izgubi veliko gnojnice v zemljo. V zimskem času pa opazujemo, da so taki svinjaki bolj mrzli, ker niso spodaj pri tleh nič zavarovani pred mrazom in burjo.

To so pomanjkljivosti, katere treba pri naših svinjaki odpraviti.

V novejšem času se priporoča, postavljati lesene svinjake naravnost na tla, toda ne na golo zemljo ampak na podzidje. Stene svinjaka se postavijo na podzidje (temeljni zid), sredi se pa napravi tlak iz opeke ali pa iz betona, kar je še boljši.

Taki svinjaki so bolj snažni in sploh bolj zdravi in pripravi.

Vsa moča se odceja iz takih svinjakov po tleh s pomočjo plitvih žlebov, ki se napravijo v tlak in speljejo po najkrajši poti iz svinjaka v gnojnično jamo.

Navadno imajo taki svinjaki spredaj hodnik, da so korita pod streho in da nas ne more ne sneg ne dež nadlegovati, kedar pokladamo krmo. Ta hodnik je zadelan od spredaj z leseno steno, v katero se napravijo potrebna vrata in okna. Taki zakriti hodniki so res dobri, tudi zaradi tega, ker odvrtaajo v poletnem času vročino,

Nimamo tudi tekoče vode,
Pa vendar se v Hinjah studenci dobé.
Če pa je suša, se pa poskuša
Kakšna je Krka za pit.

Nimamo tudi teh vinskih gorij
Pa vendar se v Hinjah tud' trta dobi.
V Gradencu, v Hinjah in po žlebinah
Znajdejo trtice se.

Nimamo ceste in tud' ne mest,
Čast, hvala Bogu, — to nas nič ne košta,
Saj pa po poti, vsakem koti
Krajncan prav lahko krevsa.

Žvinco redimo, le-ta nas živi,
Sicer se pa d'narček tak težko dobi.
Vol'ke prodamo, pa ga le imamo
D'narca, da si kupmo soli.

V Hinjah imamo duhovna tud' dva
Učita, syarita lepo nas oba.
Zato pa pojemo čast, hvalo dajemo mi
Krajncani svet' mu Bogu.